

Dames en Heren,

De terugblik van vandaag op een dramatisch moment in de Hongaarse geschiedenis, is ook een terugblik op een dramatisch moment in de Belgisch-Hongaarse relaties.

De herdenking vandaag van de Hongaarse revolutie is ook een herdenking van het onthaal van Hongaarse vluchtelingen in België.

Het neerslaan van de Hongaarse revolutie leidde tot de vlucht van ruim 200.000 Hongaren. 2% van de Hongaarse bevolking verliet hun geboorteland. België nam hiervan een 7000 personen op.

België heeft in de loop van de twintigste eeuw aan heel wat vluchtelingen asiel verleend. Deze vluchtelingen hadden België nodig, maar toch was deze opvang niet altijd belangeloos. Zo werden dadelijk na de Tweede Wereldoorlog aan 35.000 vluchtelingen uit Oost-Europa die in Duitse vluchtelingenkampen verbleven asiel verleend. Zij krijgen enkel toelating om zich in België te vestigen mits ze geschikt waren voor zware fysieke arbeid en beloofden gedurende minimum drie jaar in de Belgische mijnen te werken. België had deze vluchtelingen nodig om het tekort aan arbeiders in de Belgische mijnen te lenigen.

In november 1956, na het neerslaan van de Hongaarse revolutie is de Belgische solidariteit met de Hongaarse vluchtelingen onvoorwaardelijk. De Belgische socialistische-liberale regering Van Acker beslist onmiddellijk drieduizend Hongaarse vluchtelingen op te vangen. Er is geen enkele selectie in Oostenrijk. Vijf Hongaarse treinen vol vluchtelingen komen naar België. De vluchtelingen worden als helden onthaald. De vrijheidsstrijders krijgen in elk station waar de trein stopt door de ramen chocolade en kleren van mensen die met hen sympathiseerden". Aan het eindstation worden ze verwelkomd door de vluchtelingenorganisaties maar opnieuw zijn heel wat burgers afgezakt naar het treinstation om de vrijheidsstrijders te verwelkomen.

Bij aankomst blijken het vooral jonge mannen te zijn. De helft van de vluchtelingen is zelfs jonger dan 21 jaar. Vele van deze adolescenten zijn op eigen initiatief gevlucht,

zonder hun ouders.

Deze vluchtelingen worden verdeeld over vijf vluchtelingenorganisaties: Caritas Catholica, socialistische solidariteit en liberale solidariteit, het Rode Kruis en een oecumeense hulporganisatie. Elk van deze 5 organisaties vangt vluchtelingen op in kazernes die hen door het leger ter beschikking worden gesteld. Van daaruit wordt de inpassing van deze nieuwkomers in de Belgische samenleving voorbereid. De inspanningen van de vluchtelingenorganisaties worden snel beloond. De solidariteit van de Belgische samenleving, maar vooral de economische hoogconjunctuur zorgt ervoor dat de meeste vluchtelingen snel een baan aangeboden krijgen. Na een drietal maanden kunnen alle opvangcentra gesloten worden daar bijna alle vluchtelingen een baan hebben gevonden of een aangepaste schoolopleiding kunnen volgen.

Tegelijkertijd is voor hen ook een huisvesting geregeld.

Naast deze door de overheid collectief uitgenodigde vluchtelingen worden ook nog een duizendtal vluchtelingen op individuele wijze door privé-personen uitgenodigd. Deze private solidariteit steunt op de banden tussen Hongaren en Belgen. Zo bood sinds de jaren 20 Caritas Catholica Hongaarse kinderen de mogelijkheid om voor een paar maanden op vakantie te komen bij een Belgisch gastgezin. Hongaren op de vlucht contacteerde de Belgische families waar ze een zorgeloze vakantie hadden doorgebracht en daar een aantal families bereid waren zich financieel garant te stellen voor deze vluchteling konden ook zo Hongaren zich in België vestigen.

Naast deze uitgenodigde vluchtelingen komen ook nog een paar honderd vluchtelingen op spontane wijze van Hongarije naar België. Zij dienen een asielverzoek in. Deze ongenodigde asielzoekers krijgen in de regel het vluchtelingenstatuut en kunnen zo in het land blijven.

In de loop van 1957 kunnen nog eens tweeduizend Hongaarse vluchtelingen, ditmaal uit Joegoslavische kampen naar België komen. Ook zij zijn uitgenodigd, maar niet zozeer omwille van humanitaire redenen, als vluchtelingen, maar omwille van economische noden, zij zijn welkom als arbeidskrachten.

Deze Hongaren worden aangetrokken om specifieke noden op de arbeidsmarkt in België te lenigen. Bijna duizend van hen gaan aan de slag in de Belgische mijnen. Om

naar België te mogen komen moeten deze arbeiders zich er toe verbinden drie jaar in de Belgische mijnen te werken.

Tegelijkertijd is er ook nog een genereus vluchtelingenbeleid, want in 1957 worden een honderdtal Hongaarse jongeren tot België toegelaten om er een beroepsopleiding te volgen of hun universitaire opleiding af te werken.

De 7000 Hongaarse vluchtelingen die in België aankomen in 1956 en 1957 blijven niet allemaal in België. Na de euforie van de eerste dagen wordt de alledaagse realiteit van een vreemd land een aantal vluchtelingen te zwaar. Heimwee en de verzekering dat hen bij terugkeer niets zal worden aangerekend maakte dat een beduidend aantal Hongaren gepatriëerd worden. Alleen al in de winter van 1956/57 keren een 200 tot 300 van de toen drieduizend vluchtelingen terug naar Hongarije. Zij kiezen voor hun geboorteland en moeten, noodgedwongen het nieuwe, met Sovjethulp geïnstalleerde politiek repressieve communistische regime aanvaarden.

De terugkeer naar Hongarije is definitief, het IJzeren Gordijn is immers opnieuw gesloten. Voor de Hongaarse vluchtelingen die beslissen niet terug te keren is de breuk totaal. Een vakantie doorbrengen in Hongarije, bij familie en oude vrienden is niet meer mogelijk.

Niet alle andere Hongaarse vluchtelingen blijven in België. Naast zij die terugkeren, zijn er ook die doortrokken. Een aantal vluchtelingen zien België slechts als een doorgangslaan voor een definitieve emigratie overzee. In de loop van jaren vertrekken vele Hongaarse vluchtelingen overzee, vooral naar Canada.

Volgens de volkstelling van 1961 is ongeveer de helft van de 7000 vluchtelingen toen nog in België. Zij die blijven in België bouwen er een nieuw bestaan uit, sommigen onder hen kunnen zich in België herenigen met gezinsleden die gevlucht waren naar andere West-Europese landen.

De economische conjunctuur biedt de vluchtelingen veel kansen op de arbeidsmarkt, ook de positieve houding ten opzichte van hen in de Belgische samenleving draagt bij tot een snelle oplossing voor dit vluchtelingenprobleem.

Deze openheid ten opzichte van deze vluchtelingen zien we ook in de vele Belgisch-Hongaarse huwelijken. Deze immigratie was vooral een immigratie van jonge alleenstaande mannen. Binnen de kleine Hongaarse gemeenschap kunnen de trouwlustige mannen onmogelijk hun gading vinden en Hongaars- Belgische relaties ontstaan.

In de jaren zestig vertaalt deze vestiging in België zich ook in de massale wens om Belg te worden. Een belangrijke motivatie voor de naturalisatieaanvraag is de mogelijkheid om op vakantie naar Hongarije te gaan. Immers als vluchteling is de terugkeer naar Hongarije steeds een definitieve terugkeer, een tijdelijke terugkeer om de familie op te zoeken was enkel mogelijk als Belg met een Belgische reispas.

Deze Hongaarse vluchtelingen, nieuwe Belgen oriënteren zich vooral op de Belgische samenleving, de band met Hongarije blijft evenwel bestaan. Vanuit ballingschap wordt de politieke evolutie opgevolgd en steun wordt verleend aan de oppositie en aan slachtoffers van repressie . Nu dat ze de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt en dat het IJzeren Gordijn is neergehaald blijkt dat een aantal van deze Hongaarse vluchtelingen met hun hart in Hongarije zijn gebleven. Het genieten van een rustige oude dag doen ze in Hongarije, andere nieuwe Belgen hebben van België hun nieuwe thuis gemaakt, maar Hongarije blijft wel hun favoriete vakantiebestemming.

De dramatische politieke omstandigheden van 1956 in Hongarije zorgt ervoor dat België voor vele Hongaren het adoptief vaderland wordt.

Deze instroom van vluchtelingen wordt toen niet aangevoeld als een bedreiging, nee ze worden verwelkomd als helden, als vrijheidsstrijders. Ook worden zij verwelkomd als arbeidskrachten, zij liggen dan ook mee aan de basis van de gouden jaren zestig. In de loop van de jaren worden ze collega's, echtgenoten en vrienden. Ze werden deel van de Belgische samenleving en zijn levende getuigenissen dat asiel verlenen een integraal onderdeel is van de Belgische staatsordening. De Belgische solidariteit met de vervolgd van het Hongaarse communistische regime diende ten dele politiek en economisch eigenbelang, maar het was ook een solidariteit met de vervolgd, een humanitair gebaar dat nu, 50 jaar later hoort gehuldigd te worden. Dat het bron van inspiratie is voor het instandhouden van deze menselijke solidariteit over de grenzen van de politieke regimes heen, hier in België en ook in een herenigd Europa.

Frank Caestecker (Universiteit Gent): 09/5034007 frank.caestecker@UGent.be

Bronnen: -De opvang in 1956-57 van Hongaarse vluchtelingen in België, een katalysator voor een liberaler vluchtelingenbeleid? Bijdragen van het navorsings- en studiecentrum voor de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, special nummer 1995, pp.89-103.

-Lezing La migration hongroise d'après-guerre en Belgique: aperçu de l'immigration et de l'implantation. UCL, Louvain-la-Neuve, 5.11.2003 (table ronde l'émigration hongroise en Belgique après 1945)